

ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ ПРИ ВИВЧЕНІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Зоренко І. С.,

Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** У запропонованій статті, автор розглядає використання графічних зображень на заняттях при вивченні іноземної мови. Показано, як впровадити різноманітні графічні зображення: схеми, шрифти, малюнки, таблиці тощо. Фактично підтвердились значущість графічного малюнку в розвитку творчих здібностей студентів.*

***Аннотация.** Зоренко И. С. “Использование графических объектов при изучении иностранного языка”. В статье рассматриваются проблемы использования графических объектов при изучении иностранного языка. Автор показывает на примерах как использовать на занятиях со студентами такие графические изображения: карты, схемы, рисунки, картины, диафильмы, фильмы. В статье фактически подтверждается значимость графического рисунка на развитие творческих способностей студентов в изучении иностранного языка.*

***Annotation.** Sorenko I. “Use of graphic objects at the study of foreign language”. The article investigates the problems of geographical objects and their usage while learning a foreign language. The author exemplifies the ways of using in class such geographical aids as maps, schemes, drawings, pictures, cartoon films. In particular the article proves the positive influence of graphical means of presentation on the development of students' creative abilities while learning a foreign language.*

Постановка проблеми. Радикальні зміни, що відбуваються в науково-технічних, соціально-економічних та інформаційних областях України, обумовлюють необхідність змін в процесі освіти. Рушійною силою цього процесу повинні стати педагогічні працівники, тому наразі увагу варто зосередити на підготовці педагогів нового покоління, які б володіли високою культурою і професійною кваліфікацією. Сьогодні істотно змінюється соціокультурний контекст вивчення іноземних мов, значно зросли їх освітня й самоосвітня функції, професійна значимість на ринку праці в цілому, що природно спричинило за собою посилення мотивації у вивченні мов міжнародного спілкування, особливо англійської мови.

Аналіз дослідження та публікації. У педагогічній науці можна назвати ряд відомих вчених, які проводили дослідження щодо перспективи розвитку й удосконалення педагогічної освіти. Серед них С. І. Гончаренко., Ю. І. Мальований, О. Г. Мороз, В. О. Сластьонін, Л. В. Кондрашова та інші.

При вивченні іноземної мови, на наш погляд в недостатній мірі використовуються графічні зображення. Це безумовно знижує професійний рівень майбутніх педагогів та їх готовність до іншомовного спілкування. Так, видатні лінгвісти і психологи як П. Губерин (Югославія), П. Риван, Р. Мишеа, Ж. Гугнейм, А. Соважо (Франція), віддавали перевагу аудіо-візуальному методу навчання іноземної мови. Весь новий матеріал сприймається студентом на слух, а його значення розкривається за допомогою зорової невербальної наочності – діапозитивів, діафільмів, кінофільмів. Аналізуючи сучасну лінгвістичну, педагогічну, психологічну літературу такі автори, як С. Бацевич, Х. Рюкле, Дж. Серль, З. Чернишова, Т. Шмелєва та інші визнають значущість графічних зображень, а також прикрас, татування на тілі, тощо. Усе це отримало назву невербальні повідомлення. Невербальні засоби спілкування – елементи комунікативного коду, які мають немовну (але знакову) природу і разом із засобами мовного коду служать для створення, передавання і сприйняття повідомлень [1, 59]. Встановлено, що різноманітні невербальні сигнали в спілкуванні несуть від 60 % до 80 % інформації. Це означає, що більша частина спілкування здійснюється без участі

засобів мовного коду, але з орієнтацією на інші складові (малюнок, схему, таблицю, діаграми, фотографії та ін.)

Крім того, аналізуючи літературу пов'язану з вивченням графіки, ми прийшли до висновку, що мало уваги приділяють вивченню, використанню графічних зображень на заняттях. Так, Ломов Б. В., Попкова Т. В., Щербина В. Г., Чирва О. Ч., Томашевський В. В., Удріс І. М. та інші автори доказують, що в умовах професійної підготовки використання та зображення графічних об'єктів розвиває образне уявлення та просторове мислення. Таким чином, використання графічних малюнків має не тільки прикладне значення, а сприяє розвитку інтелектуальних здібностей особистості.

Не має заперечень, що коли студенти малюють за уявою запропоновані їм тексти, це сприяє розумовому розвитку особистості.

Результати дослідження. При вивченні іноземної мови в школі, вузі переважаючий розвиток одержують функції лівої півкулі головного мозку. З "лівою" спрямованістю всього навчального процесу зв'язана велика частина виникаючих у практиці викладання іноземними мовами проблем. При традиційному навчанні переважний розвиток функцій лівої півкулі здійснюється за рахунок здібностей, які контрольовані правою півкулею, тобто в практиці навчання іноземній мові це означає придбання формальних знань про систему мови, визначених правил і чи нездатність неповноцінність спілкування на ньому. Використання графічних зображень, на наш погляд усуне цю проблему.

Вихід зі сформованою ситуацією бачиться у використанні графічних малюнків при викладанні іноземної мови, що буде сприяти розвитку як лівої так і правої півкулі, а саме в балансі між правою й лівою півкулями, шляхом їх інтеграції протягом усього процесу викладання. Тобто необхідно враховувати й впливати на заняттях на інтелектуальне, емоційне, тілесне. У мовній функціональній системі повинні брати участь всі аналізатори: слуховий, руховий, зоровий, тобто в навчальний процес включається функції правої півкулі: сприйняття органами почуттів (слух, зір, смак, нюх, дотик); руху (малювання, жести, міміка); сприйняття положення тіла в просторі (ходити, стояти, сидіти, танцювати); почуття тих, хто навчається (радість, співчуття, сум, гнів, любов, тощо).

Малювання графічних зображень буде сприяти інтенсивному засвоєнню навчального матеріалу. Говорячи про графічне використання малюнку на заняттях варто підкреслити такі умови:

- Особлива організація заняття, що дозволяє заощадити час.
- Емоційність викладання.
- Доброзичливе ставлення викладача до графічної творчості студента.

З досвіду роботи, ми використовуємо такі вправи: 1. Засвоєння учнями конфігурації букв іншомовного алфавіту в рецептивному та репродуктивному планах, а саме:

- зорове сприймання, розпізнавання та ідентифікація букв;
  - називання усіх функціональних варіантів букви (великої, малої, друкованої, рукописної);
2. Вправи з техніки читання ізольованих слів та словосполучень:
- підібрати малюнки до названих учителем слів;
  - змінюючи початкову літеру, утворити нові слова, напр.: make-take-... прочитати їх.
  - відгадати пропущену літеру, прочитати слова: -er, -ake, -ook, -ar, -c-t, -b-x, -r-se, hous-, no-e;
  - підібрати до слів відповідні малюнки (і навпаки). Прочитати слова.
  - Знайти вимовлене учителем слово серед ряду слів на картках.
  - Використовуючи картки з літерами, скласти пари слів з однією і тією ж голосною у відкритому і закритому складі. Прочитати слова;
  - Прочитати слова-іменники і підібрати до них відповідні прикметники (слова на картках або дві колонки слів на дошці);
  - Прочитати про себе словосполучення і підібрати до них відповідні малюнки (напр.: a short ruler, a long pencil, a black box, a red flower і т. п.);
  - Знайти “заховані” в оточенні інших літер слова і прочитати їх.

Вправи, пов’язані з графічною активністю студента:

1. Перевірте в географічному атласі або в енциклопедії як виглядають прапори наведених держав і розмалюйте їх. Кожен з цих прапорів поділено на дві, три або чотири однакових частини. Студент

аналізує малюнки, порівнює кольори, розмальовує малюнок. Інформацію, що подана графічно, буде замінено на вислів в описовому коді розмовної мови.

2. Намалуйте рисунок на задану тему (діалог, монолог).

3. Представте у вигляді графічних малюнків свої відповіді на теми: “ my family”, “ my home”, “ my working day”, “ cities”.

Для розвитку уміння творчого викладу думок пропонується завдання на додумування деталей, початку чи кінця запропонованого вчителем тексту з використанням малюнка, серії малюнків, діапозитивів тощо. Письмові роботи творчого та напівтворчого характеру виконуються спочатку за допомогою запитань до картин, малюнка, а далі без опори на них.

Завдання: Подивіться на дві метеорологічні карти і складіть метеобюлетені на вчорашній та завтрашній дні.

- дайте ваш коментар щодо картини, використовуючи прикметники у вищому та найвищому ступенях.
- намалуйте та напишіть, що ви бачите з вашого вікна.
- намалуйте художні персонажі і тайте їхні описи.
- намалуйте на папері початок – кінець тексту.

При проведенні запропонованих вправ необхідно дотримуватися таких принципів:

- неперервність і цілісність розвитку особистості;
- особистісна зорієнтованість;
- професійно-практична спрямованість;
- альтернативність, свобода вибору (диференційовані завдання);
- рефлексія, корекція власної діяльності;
- творче самовираження, співпраця та співтворчість

Розвитку пізнавальної та професійної діяльності, творчого самовираження майбутніх педагогів сприяють спеціальні завдання, що спонукають до багатоваріантного розв’язання. Дуже важливу роль відіграє творча обстановка у процесі навчання. Найефективнішими моделями навчання вважають організацію творчого пошуку на основі систематичного вирішення проблем за допомогою використання дидактичних ігор. В структурі дидактичної гри виділяють чотири етапи:

1. Орієнтація – представлення теми, що вивчається, характеристика імітації та ігрових правил, огляд загального ходу гри.
2. Підготовка до проведення – виклад сценарію, ігрових завдань в тому числі графічних, ролей, процедур. Для проведення гри важливо детально опрацювати ігровий задум або сценарій, у якому мають бути відображені сюжетна схема, загальний план гри. Складаються вони з таких розділів, як опис ігрової обстановки, атрибутів гри, розроблення репертуару ігрових дій; створення методичних рекомендацій, вказівок для учасників гри.
3. Проведення гри – організація і фіксація ігрових дій, коригування неточностей тощо.
4. Обговорення гри – описовий огляд – характеристика “подій” гри та їх сприйняття неточностей учасниками.(2, 291).
5. Наприклад: тема заняття “Архітектура Києва”. Студентам заздалегідь дається завдання підібрати архітектурні пам’ятки Києва. На карті міста нанести їх. Готовлячись до гри, студенти повинні знати основні стилі архітектури.

Учитель: У Києві відбувається міжнародний конгрес юних архітекторів.

Завдання першій групі: З’ясуйте, які визначні місця хочуть побачити ваші нові друзі – юні архітектори із США. Порадьте їм, як туди дістатися. Нагадайте про правила руху в Україні.

Завдання другій групі: Ви приїхали із США. Скажіть, які визначні місця Києва ви хочете побачити. З’ясуйте, як туди дістатися. Доведіть, що ви знаєте правила руху в Україні. Одним із методів використання графічних моделей є використання фільмів, діафільмів в навчальному процесі при вивченні іноземної мови. Цикл роботи над темою складається з чотирьох етапів:

1. Презентація матеріалу. Студенти двічі переглядають новий фільм: вперше без звукового супроводу (для створення відповідної думки), вдруге – у супроводі запису діалогу на магнітній плівці.
2. Пояснення. Діафільм переглядається ще раз, кадр за кадром, а викладач перевіряє правильність розуміння відповідних реплік. У разі виникнення труднощів він пояснює незрозуміле за допомогою жестів, посиленням на деталі в кадрі і т. ін.

3. Повторення. Студенти вчаться імітувати репліки діалогу посилаючись на графічне зображення. Діафільм переглядається стільки разів, скільки необхідно для того, щоб кожен міг правильно повторити речення за диктором.
4. Активізація. На цьому етапі фільм демонструється без звукового супроводу, а діалог повторюється в ролях. (3, 300).

Однак виникають труднощі, щодо застосування цього методу, нерідко трапляються випадки, коли семантизація іншомовного матеріалу не викликає у студентів правильних асоціацій. Перебільшення ролі механічного тренування, є вразливим місцем аудіовізуального методу.

Висновки. У результаті використання різноманітних графічних об'єктів (карт, схем, малюнків, діафільмів та ін.) ми констатували такі факти: зменшився час, за який студенти вивчають нові лексичні одиниці; висловлювання студентів стали більш оформленими з граматичного та лексичного боку; з'явилась зацікавленість до іноземної мови; покращилась підготовка до занять; підвищилась активність на заняттях. Таким чином, навчання студентів іншомовного спілкування з використанням графічних малюнків сприяє також комплексному розвитку особистості майбутніх педагогів, підвищує їх комунікативну культуру та професійний рівень.

Перспективи. Розробити спеціальні графічні задачі, завдання, які б сприяли покращенню здатності до образного уявлення та просторового мислення для студентів вивчаючих дві іноземні мови; активізувати студентів використовуючи індивідуальні графічні вправи на заняттях з англійської мови; використання комп'ютерних технологій при вивченні іноземної мови.

Література

1. Бацевіч Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2004. – 344 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид 2-у випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколасвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.